

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ผลิตภัณฑ์สุขภาพทั้งยา อาหาร เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เครื่องมือแพทย์ และ วัตถุอันตรายในบ้านเรือนเป็นสิ่งที่ประชาชนบริโภคเป็นประจำตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอน การบริโภค ผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีคุณภาพหรือบริโภคไม่ถูกต้องเหมาะสม เช่น การใช้ยาที่ไม่ถูกหลักการ ใช้ยาที่ไม่มีคุณภาพ มาตรฐาน ยาปลอม การรับประทานอาหารที่มีการปนเปื้อนสารห้ามใช้หรือมีจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค ใช้เครื่องสำอางที่มีสารห้ามใช้ การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดโรคตั้งแต่โรค ระบบทางเดินอาหาร โรคไต โรคมะเร็ง โรคหลอดเลือดและหัวใจ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น นำมาซึ่งความเจ็บป่วยจากชั้นธรรมดาไปสู่ความร้ายแรงจนอาจถึงขั้นเสียชีวิต

ปัญหาการใช้ยาเป็นหนึ่งในปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น ปัญหาการใช้ ยาปฏิชีวนะที่ไม่สมเหตุผล ทำให้เกิดปัญหาเชื้อดื้อยาที่เพิ่มสูงขึ้นและการรักษาโรคติดเชื้อยากขึ้น ด้วยกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ จากการศึกษาที่ผ่านมาจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะ เสียชีวิต 38,481 ราย (ภานุมาศ ภูมาศและคณะ, 2555) และประชาชนมีการใช้ยาปฏิชีวนะรักษา ตนเองมากถึง ร้อยละ 35.2 (วิลาลินี ปรักายมันตระกูล, 2553) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดขอนแก่นมีพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 77.09 (95% CI: 71.66-81.92) (เจตนิพิฐ สมมาตย์และพิมพ์ศิริ อุยวัฒน์กุล, 2559) นอกจากนี้ยังมีประชาชนใช้ยาด้วยความไม่รู้ ความเข้าใจหรือความเชื่ออย่างผิดๆ ระบบควบคุมการใช้ยาไม่เข้มแข็งทำให้ทุกคนสามารถได้มาซึ่งยา ปฏิชีวนะโดยง่าย (นิธิมา สุมประดิษฐ์และคณะ, 2555) นอกจากนี้ปัญหาการใช้ยาที่ผสมสเตียรอยด์ ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการใช้ยาชุดร้อยละ 48.05 (95%CI:45.65– 58.21) (เอกพล กาละดี, 2557) สำหรับผลกระทบต่อสุขภาพในภาพรวมประชาชน 1,000 คน มี ปัญหาทางคลินิกจากการใช้สเตียรอยด์ที่ไม่เหมาะสมประมาณ 93 คน และมีอัตราการตายจากการ ใช้สเตียรอยด์ที่ไม่เหมาะสมร้อยละ 6.4 (รัชตะ รัชตะนาวิณและคณะ, 2550)

ส่วนปัญหาการผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ผู้บริโภคหาซื้อได้ง่าย และได้รับความนิยมจากผู้บริโภคที่เชื่อว่าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารช่วยให้สุขภาพดี ช่วยรักษาโรค ช่วยให้ ร่างกาย สมส่วน ผิวพรรณสวยงามขึ้น และกลุ่มที่วิตกกังวลว่าร่างกายจะได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วน หรือกลัวเกิดโรคร้ายไข้เจ็บการที่ผู้บริโภคจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารชนิดใดนั้น ส่วนมากมัก ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ผู้บริโภคได้รับทราบจากสื่อโฆษณาและบุคคลรอบข้าง โดยอาจจะไม่ได้ศึกษาข้อมูลที่ ถูกต้องก่อนตัดสินใจซื้อหรือบริโภค จึงทำให้ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาโดยไม่รู้ตัว โดยเฉพาะวัยรุ่น ที่จัดเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบัน (กองพัฒนาศักยภาพ

ผู้บริโภค สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2550) และพบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่ถูกต้องในการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารอยู่ในระดับปานกลาง (ชัยวัฒน์ สิงห์หิรัญญ์สรณ์และอรุณรัตน์ อรุณเมือง, 2556) ดังนั้น การพัฒนาความรู้ให้กับนักเรียนซึ่งอยู่ในช่วงของวัยรุ่นในการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

ส่วนเครื่องสำอางนั้นถึงแม้ว่าจะช่วยให้ร่างกายมนุษย์สะอาด สวยงามแต่เครื่องสำอางก็อาจก่อให้เกิดอันตรายได้เช่นกัน ปัจจุบันพบเครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัยโดยเฉพาะในกลุ่มทาสี ฝ้าหรือทำให้หน้าขาวที่ลักลอบผสมสารห้ามใช้ เช่น สารประกอบของปรอทที่ทำให้เกิดการแพ้ ผื่นแดงผิวหนังดำ ผิบบางลง เกิดพิษสะสมของปรอท ทำให้ทางเดินปัสสาวะอักเสบและไตอักเสบ เมื่อใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้มีการสะสมปรอทในผิวหนังและดูดซึมเข้าสู่กระแสโลหิตทำให้ตับและไตพิการ โรคโลหิตจาง ไฮโดรควิโนนทำให้เกิดการแพ้ระคายเคือง เกิดจุดต่างขาวที่หน้า ผิบบางดำ เป็นฝ้าถาวร รักษาไม่หาย กรดวิตามินเอทำให้หน้าแดง ระคายเคือง แสบร้อนรุนแรง เกิดการอักเสบผิวหนังลอกอย่างรุนแรงและอาจเป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา 2553:201-202) ซึ่งปัจจุบันเครื่องสำอางที่ถูกประกาศให้เป็นเครื่องสำอางอันตรายและห้ามใช้นั้นมีหลายรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันมีการถึงเครื่องสำอางได้ง่ายมีการโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์รวมทั้งการซื้อขายตามตลาดนัดในเขตชุมชนหรือแม้กระทั่งการซื้อขายออนไลน์จึงทำให้มีโอกาสสูงในการที่ใช้เครื่องสำอางที่ไม่ปลอดภัย

จะเห็นได้ว่าปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพไม่สมเหตุสมผลของประชาชนในชุมชนอาจพบได้ทั้งการใช้ยาชุดยาแผนโบราณที่มีส่วนผสมสเตียรอยด์ การใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ถูกต้อง การใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอางนั้นเป็นปัญหาที่ซับซ้อนมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลายส่วนทั้งจากผู้ใช้ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย ผู้กระจายผลิตภัณฑ์และการควบคุมกำกับตามกฎหมายซึ่งการจะทำให้ชุมชนปลอดภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพจึงเป็นบทบาทสำคัญของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง ปลอดภัยและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ซึ่งนักเรียนมัธยมเป็นเยาวชนกลุ่มเป้าหมายหนึ่งของการดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภคของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเนื่องเป็นวัยอายุยังมีวิจรรย์ญาณไม่เพียงพอที่จะรู้เท่าทันกับสื่อและขาดภูมิคุ้มกันต่อสื่อและกระแสวัตถุนิยม หากได้รับความรู้ให้สามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพได้อย่างปลอดภัยก็จะเป็นผลดีต่อไปในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาด้านการพัฒนาสุขภาพด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นพบว่า นักเรียนทั่วไปและนักเรียน อย. น้อยมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคผลิตภัณฑ์สุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งสองกลุ่มมีความรู้เรื่องยาและเครื่องสำอางอยู่ในระดับต่ำ (ชัยวัฒน์ สิงห์หิรัญญ์สรณ์, 2555) และการพัฒนาและประเมินผลโปรแกรมของนักเรียน อย.น้อยโดย

ใช้ Instructional System Design (ISD) Model และรูปแบบ “พี่สอนน้อง” ในการพัฒนากระบวนการและเสริมพลังในการพัฒนากิจกรรม พบว่า ความรู้และพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน อย.น้อย ต่อการใช้จ่ายที่ไม่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยความรู้เพิ่มขึ้นจาก 9.91 เป็น 13.06 และกลุ่มตัวอย่างที่ซื้อยาปฏิชีวนะใช้เองลดลงจากร้อยละ 62 เป็นร้อยละ 2.67 (กาญจนพงษ์ เพ็ญทองดี, 2555) จะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนเป็นวัยที่ต้องได้รับการพัฒนาด้วยกระบวนการต่างๆแล้วจะทำให้สามารถดูแลตนเองให้ปลอดภัยได้

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดขอนแก่น อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่นเป็นเขตพื้นที่ศึกษาด้านการคุ้มครองผู้บริโภคพื้นที่หนึ่งของจังหวัดขอนแก่น มุ่งเน้นจัดกระบวนการเรียนรู้ สนับสนุนข้อมูล วิชาการ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพและจัดการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนและการสร้างเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคระดับตำบลที่เข้มแข็งและมีการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง แต่ที่ผ่านมาได้ดำเนินโครงการด้านการคุ้มครองผู้บริโภคยังไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายนักเรียนที่ยังไม่ได้มีการศึกษาหรือพัฒนาความรู้ด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย ซึ่งโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนคือโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ในช่วงที่ 3 ปีผ่านยังไม่มีมีการดำเนินการที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนทั้งการอบรมและจัดกิจกรรมต่างๆด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย เนื่องจากกลุ่ม อย.น้อย เดิมของโรงเรียนได้สำเร็จการศึกษาไปแล้วทำให้การดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง และเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายการคุ้มครองผู้บริโภคที่ส่งต่อความรู้กันในกลุ่มนักเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดขอนแก่นจึงมีนโยบายที่จะพัฒนาองค์ความรู้ในกลุ่มนักเรียน แต่ยังคงขาดข้อมูลพื้นฐานด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพในนักเรียนและสำหรับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจของนักเรียนที่จะเป็นแกนนำต่อไป ผู้วิจัยจึงเล็งความสำคัญของปัญหาและสนใจที่จะศึกษาในเขตพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้เป็นพัฒนาความรู้ ความเข้าใจนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง รวมถึงปลูกฝังให้มีเจตคติที่ดีในการป้องกันภัยสุขภาพจากการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคมอำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

2.3 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาความรู้ของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

2.4 เพื่อศึกษาติดตามผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

3. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนแกนนำของโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น มีคะแนนความรู้หลังการพัฒนาและระยะติดตามการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยสูงกว่าก่อนการพัฒนา

4. ขอบเขตการวิจัย

1. รูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) แบ่งรูปแบบการศึกษาออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะการศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ 2) ระยะการหาแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ 3) ระยะการพัฒนาและ 4) ระยะติดตามผลการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย

2. ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ระยะที่ 1 ศึกษาจากประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3-6 โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ตำบลกุดขอนแก่น อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด จำนวน 250 คน

ระยะที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการแสวงหาแนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย จำนวน 28 คน

ระยะที่ 3 และ 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนแกนนำชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3-6 โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ตำบลกุดขอนแก่น อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 40 คน ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ในการคัดเลือกและคัดออกจากการศึกษา

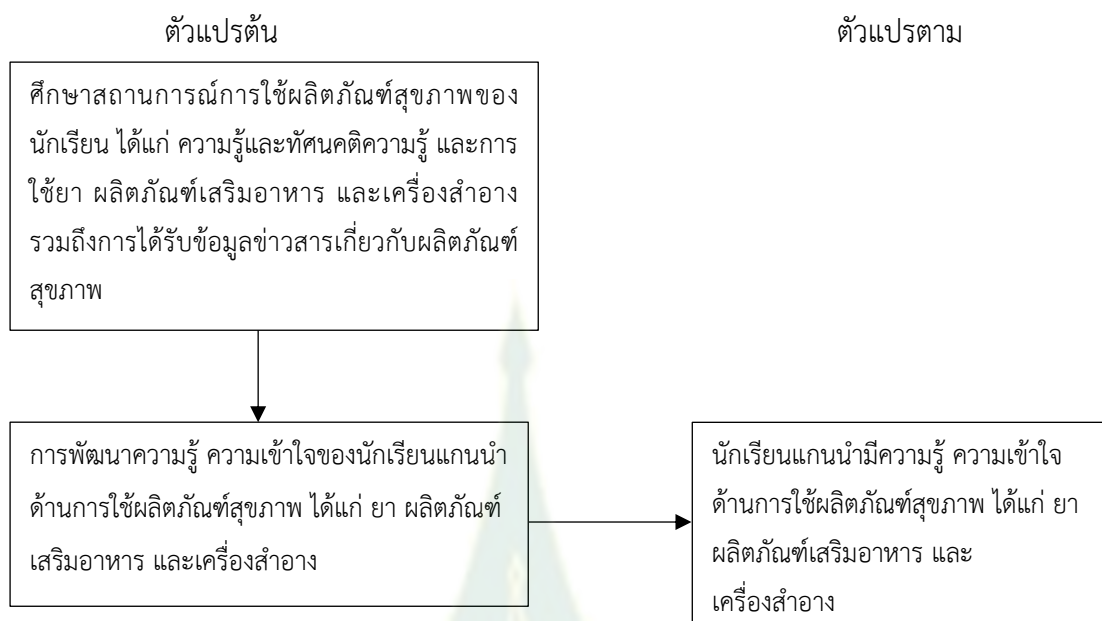
3. ขอบเขตด้านการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยเป็นการพัฒนาศักยภาพนักเรียนโดยการฝึกอบรมให้ความรู้ สาธิตและให้ทดลองปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ครอบคลุม 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอาง

4. ขอบเขตด้านเวลา การศึกษาครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 12 เดือน

5. พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคมซึ่งพื้นที่ในความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลกุดขอนแก่น อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น

6. กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

ความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา อบรมการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพ รวมถึงการค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและเข้าใจถึงสารสนเทศต่างๆที่ได้รับมาและสามารถถ่ายทอดต่อได้

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยา หมายถึง ความรู้และความเข้าใจในส่วนของประชาชนทั่วไปที่มีเกี่ยวกับการใช้ยาที่ปลอดภัย ได้แก่ ความรู้ด้านหลักการและวิธีการใช้ยาทั่วไป ก่อนใช้ ระหว่างใช้ และหลังใช้ ความรู้เกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้าน อันตรายจากยาชุด และการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างปลอดภัย

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร หมายถึง ความรู้และความเข้าใจในส่วนของประชาชนทั่วไปที่มีเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ที่ปลอดภัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความจำเป็นในการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และการอ่านฉลากผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องสำอาง หมายถึง ความรู้และความเข้าใจในส่วนของประชาชนทั่วไปที่มีเกี่ยวกับการใช้เครื่องสำอางที่ปลอดภัย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับอันตรายและสารห้ามใช้ในเครื่องสำอาง การอ่านฉลากเครื่องสำอางและหลักการใช้ชุดทดสอบตรวจสอบสารห้ามใช้ในเครื่องสำอาง

การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และการปฏิบัติให้กับนักเรียนแกนนำโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคมในด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยใน

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาในผลิตภัณฑ์สุขภาพ 3 ประเภท ได้แก่ ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอาง

นักเรียนแกนนำ หมายถึง นักเรียนโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม ตำบลกุดขอนแก่น อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ที่ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 (เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่มีโอกาสใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพมากและหากเข้ารับการโครงการแล้วจะสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและถ่ายทอดความรู้ให้แก่รุ่นน้องต่อไปได้ ทั้งนี้นักเรียนกลุ่มนี้อาจยังไม่เคยผ่านการอบรมเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคในโรงเรียนมาก่อนและยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ)

ผลิตภัณฑ์สุขภาพ หมายถึง ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอาง (ในการศึกษาครั้งนี้ไม่รวมถึงอาหาร เครื่องมือแพทย์ วัตถุอันตรายในบ้านเรือน และวัตถุเสพติด)

ยา หมายถึง สารหรือสารเคมีซึ่งมีฤทธิ์ต่อการทำงานของร่างกายของสิ่งมีชีวิตทั้งคนและสัตว์และไม่ใช่อาหาร ใช้ในการป้องกัน รักษาหรือบำบัดโรคหรือความเจ็บป่วยต่างๆในคนและสัตว์ให้พ้นจากความเจ็บป่วยหรือโรคร้ายต่างๆ โดยในการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะและยาสเตียรอยด์ที่ใช้ในชุมชน

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้รับประทานนอกเหนือจากการรับประทานอาหารตามปกติ ซึ่งมีสารอาหารหรือสารอื่นเป็นองค์ประกอบตามพระราชบัญญัติอาหารและมีเครื่องหมาย อย. และเลขสารระบบ 13 หลัก จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (และใช้โดยนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น)

เครื่องสำอาง หมายถึง วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ทา ถู นวด โรย พ่น หยอด ใส่ อบหรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดต่อส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกายเพื่อความสะอาด ความสวยงามหรือส่งเสริมให้เกิดความสวยงามและรวมทั้งเครื่องประทีนผิวต่างๆ (และใช้โดยนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น)

การใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย หมายถึง การใช้ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอางอย่างปลอดภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น ได้แก่

1) การใช้ยาที่ไม่เป็นอันตราย สมเหตุผล ไม่ใช้ยาฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น เช่น ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะโดยไม่จำเป็น (โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน โรคท้องร่วงเฉียบพลัน) และการไม่ใช้ยาสเตียรอยด์หรือผลิตภัณฑ์ที่อาจมีการปนเปื้อนของสเตียรอยด์และเข้าใจหลักการใช้ยาที่ถูกต้อง

2) การใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร อาทิ น้ำมันปลา เส้นใยอาหาร คอลลาเจนอัดเม็ด โคเอ็นไซม์คิวเท็น ซุปไก่สกัด เครื่องดื่มรังกา โปรตีนสกัดจากถั่วเหลือง วิตามินต่างๆ แอลคาร์นิทีน ฯลฯ แล้วไม่เกิดอันตราย สามารถเลือกซื้อ เลือกใช้ได้อย่างถูกต้อง

3) การใช้เครื่องสำอางแล้วไม่เกิดอันตรายทั้งการใช้ผลิตภัณฑ์สำหรับทำความสะอาด การใช้ผลิตภัณฑ์สำหรับบำรุงผิว และการใช้ผลิตภัณฑ์สำหรับแต่งหน้า/เสริมความงาม และใช้เครื่องสำอางที่ไม่มีสารต้องห้าม

ทักษะการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัย หมายถึง ความสามารถในการเลือกใช้และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องสำอางอย่างปลอดภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 นักเรียนแกนนำโรงเรียนกุดขอนแก่นวิทยาคมมีความรู้ ความเข้าใจด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพทั้ง ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง

6.2 บุคลากรสาธารณสุขหรือบุคลากรทางการศึกษาได้แนวทางการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของนักเรียนแกนนำด้านการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยที่สามารถนำไปใช้ได้

6.3 โรงเรียนได้นักเรียนแกนนำที่มีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์สุขภาพอย่างปลอดภัยในโรงเรียนได้

6.4 ชุมชนได้นักเรียนแกนนำที่สามารถเป็นเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคร่วมดำเนินกิจกรรมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือหน่วยงานสาธารณสุขได้

6.5 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับการเรียนการสอนหรือนำไปใช้ในการจัดบริการวิชาการสู่สังคมได้

